

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СФЕРИ МИТНИХ ПОСЛУГ

4.1. «Педагогіка вищої школи»

В. А. Іноземцев, *Полтавський кооперативний технікум, директор, к.п.н.*

С.Е. Мороз, *Полтавський кооперативний технікум, викладач, к.п.н.*

На сучасному етапі економічного розвитку України винятково важливу роль відіграє зовнішня торгівля, яка забезпечує значні надходження до державного бюджету країни. У процесі здійснення зовнішньоекономічної діяльності, все більше вітчизняних підприємств стикаються з необхідністю розуміння європейського ринку і способів ведення міжнародного бізнесу, що актуалізує значущість дослідження проблем митної підготовки майбутніх фахівців.

Оскільки стабільне економічне зростання країни залежить від розвитку зовнішньоекономічної діяльності, яка, у свою чергу, неможлива без створення цивілізованого ринку митних послуг, системі вищої освіти важливо забезпечити умови формування готовності випускників до підприємницької діяльності на зовнішньому ринку, у т. ч. й у сфері митних послуг.

Наразі у переважній більшості ВНЗ системи Укркоопспілки дисципліни митного спрямування викладаються майбутнім товарознавцям, які навчаються за спеціалізацією «Товарознавство у митній справі» – у ВНЗ I-II рівнів акредитації та за відповідною спеціальністю у ВНЗ III-IV рівнів акредитації – «Товарознавство та експертиза у митній справі». Як бачимо, митна підготовка майбутніх фахівців – це складний багатоступеневий процес, який ґрунтується на засвоєнні студентами значного обсягу профільних теоретичних знань, придбанні умінь і набутті практичних навичок у визначеній сфері професійної діяльності.

Нажаль, доводиться констатувати, що сьогодні рівень розвитку науки і міжнародної торгівлі в Україні помітно випереджає рівень підготовки фахівців у ВНЗ. Зокрема, основною проблемою сучасної вищої школи є те, що вона дуже слабо реагує на виклики часу, залишаючись практично незмінною, як, наслідок, – не забезпечується підготовка необхідних країні фахівців. Іншими, не менш актуальними проблемами є:

- надмірність змісту освіти при постійному зростанні прикладної недовченості випускників;

- повільна зміна застарілої парадигми освіти: студенти все ще запам'ятовують інформацію, а не навчаються вчитись, співпрацювати, знаходити інформацію самостійно.

На вирішення даних проблем спрямовані реформи, ефективну реалізацію яких у освітньому середовищі пов'язують із втіленням принципів академічної автономії ВНЗ, у т.ч. і у питаннях створення та реалізації освітніх програм. Прийняття 1 липня 2014 р. закону «Про вищу освіту» [1] та затвердження нового переліку галузей знань та спеціальностей у вищій освіті [2] – це перші кроки на шляху модернізації вищої школи. Закон проголошує «самостійність, незалежність і відповідальність вищого навчального закладу у прийнятті рішень стосовно розвитку академічних свобод, організації освітнього процесу, наукових досліджень, внутрішнього управління, економічної та іншої діяльності, самостійного добору і розстановки кадрів...». Він також надає ВНЗ право самостійно «розробляти та реалізовувати освітні (наукові) програми в межах ліцензованої спеціальності», а також «самостійно визначати форми навчання та форми організації освітнього процесу».

Оскільки, з метою наближення назв та змісту спеціальностей, що формують галузі знань вищої освіти України, до більшості спеціальностей європейського освітнього середовища, товарознавчі спеціальності реструктуризовано у єдиний напрям підготовки «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» та віднесено до галузі знань «Управління та адміністрування» (код 07), потребує відповідної переорієнтації і сам освітній процес.

На наш погляд, вищим навчальним закладам системи Укркоопспілки під час розробки нових освітніх програм доцільно використати набутий протягом десятиліть досвід митної підготовки товарознавців. Під час розробки траєкторій навчання майбутніх фахівців напряму підготовки «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», розробникам освітніх програм митного спрямування необхідно спиратися на перелік компетентностей випускника та зміст професійної підготовки, сформульований у термінах результатів навчання. Зокрема, на наш погляд, варто урахувати:

- положення професійних стандартів PICARD (Партнерство в галузі митних академічних досліджень та розвитку), де підкреслюється, що від сучасного митного менеджера очікується глибоке розуміння політичного, економічного та торгового середовищ, у яких зараз функціонує і бізнес, і митниця;

- рекомендації митної служби України та Академії митної служби України до варіативних частин освітньо-професійних програм підготовки фахівців для митної служби, які повною мірою корелюються з існуючими міжнародними стандартами у досліджуваній галузі.

Ці рекомендації спрямовані на вирішення проблем:

а) введення європейських стандартів та принципів забезпечення якості освіти з урахуванням вимог ринку праці до компетентностей фахівців;

б) забезпечення гармонізації норм законодавства у сфері освіти та соціально-трудових відносин;

в) сприяння національному і міжнародному визнанню кваліфікацій, здобутих в Україні;

г) налагодження ефективної взаємодії сфери освітніх послуг та ринку праці.

Освітні програми повинні ураховувати потреби студентів, які прагнуть отримати спеціалізовані знання у галузі митної справи, охоплювати широкий спектр наукових галузей і бути орієнтованими на розвиток практичних навичок у сфері підприємництва. При цьому під час реалізації таких освітніх програм, у процесі викладання спеціальних дисциплін дуже важливо поєднувати теорію з практикою в реальних і штучно створених навчальних ситуаціях.

Перебудову існуючої практики підготовки фахівців у системі ВНЗ Укркоопспілки, на наш погляд, необхідно здійснювати на засадах взаємодії, партнерства, співпраці, діалогу між зацікавленими суб'єктами: різними освітніми установами (профтехучилищами, коледжами, інститутами і університетами), роботодавцями, органами управління, громадськими організаціями тощо, що особливо актуально для подолання невідповідності між зростаючими вимогами ринку праці й рівнем підготовки випускників.

Список використаних джерел

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс].— Режим доступу : URL : zakon.rada.gov.ua/go/1556-18 – Назва з екрану.

2. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266 [Електронний ресурс].— Режим доступу : URL : <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248149695> – Назва з екрану.